

KARABİBER: COĞRAFI KEŞİFLERİ HIZLANDIRDI

Karabiber, anavatanı olan Hindistan'da 4000 yıldan beri baharat ve ilaç olarak kullanılmaktadır. Mısır firavnu II. Ramses'in mumyasının burun deliklerinde 3230 yıllık karabiber kalıntıları bulundu. Bu keşif, karabiberin diğer ülkelerden önce Mısır'a ulaştığını gösterdi. Karabiberin, Orta Doğu ve Avrupa'ya ilk olarak ne zaman ulaştığı bilinmiyor. Karabiberin dünyaya yayılması, Büyük İskender'in Mısır'ı ele geçirmesinden sonra gerçekleşti. Hindistan'dan gemilerle Kızıldeniz üzerinden Mısır'ın İskenderiye kentine getirilen karabiber, gemilerle Akdeniz kıyılarından İstanbul, Yunanistan ve İtalya'ya gönderilirdi. Suriye, Yunanistan ve İtalya'da M.Ö. 300'lerde karabiberin ilaç olarak kullanıldığını gösteren yazılı belgeler bulundu. Karabibere acı tadını veren piperin adlı bileşiğin miktarı %5-9,5 civarındadır. Çok sayıda ülkede; yüzlerce yıl ilaç olarak kullanılan karabiberin içerdiği bu bileşik, etkisi çok az olsa da ateş düşürücü ve bakteri öldürücü özelliğe sahiptir. Yıllık üretimi 470 bin ton olan karabiber, en fazla tüketilen baharattır.

Karabiber ağacındaki biber salkımları

Coğrafi keşifler hızlandı

Büyük İskender; Mısır'ı ele geçirmeden önce, Araplar karabiberi Hindistan'dan alıp Akdeniz ülkelerine çok yüksek fiyatlarla satardı. Araplar fiyata itiraz edenlere; karabibere ulaşmanın zor olduğunu söyler ve yoldaki ejderhaları aşmak gerektiği şeklinde hikayeler uydururdu. Romalılar, Mısır'ı ele geçirdikten sonra karlı bir ihracat ürünü olan karabiberi fazla ucuzlatmadılar. Bu nedenle, karabiber Avrupa'da bir süre para yerine kullanıldı. Önceleri 1 gram karabiber, 1 gram altına eşdeğer iken daha sonra gümüş ile eşdeğer oldu. Hollanda'da bir şeyin çok pahalı olduğunu vurgulamak için hala "peper duur" yani biber gibi pahalı denilir. Yavuz Sultan Selim 1516'da Mısır'ı alınca, karabiber ticaretinin kontrolü Osmanlılar'a geçti. O dönemlerde Cenevizliler ve Venedikliler,

Mısır'dan aldıkları karabiberi yüksek fiyatlarla Avrupa'ya satardı. Portekizliler ve İspanyollar, İtalya'yı aradan çıkartıp karabiber ticaretini ele geçirmek için Hindistan'a giden yeni deniz yolları aramaktaydı. İspanyollar, C. Columbus'u 1492'de denizden batıya açılarak Hindistan'a gitmesi için görevlendirdi. Columbus, Amerika Kıtası'nı keşfetti ama o, Hindistan'a ulaştığını sanmıştı. Karabiber için birbiriyle yarışan İspanya ve Portekiz'i, 1494'te Papa uzlaştırdı. Papa'nın emriyle Portekizliler, doğuya doğru denize açılıp Asya'da karabiber üretilen toprakların ve Batı Hindistan'ın sahibi olacaktı. İspanyollar da batıya doğru okyanusa açılıp Hindistan'a ulaşarak Doğu Hindistan ve karabiber üreten adaları kontrol edecekti. Portekiz kralının izniyle Vasco da Gama, 1497'de doğuya doğru okyanusa açıldı. Afrika'nın güneyinden dolaşan Vasco da Gama, 1498'de Hindistan'ın güneyindeki Calicut'a ulaştı. Böylece, karabiberin vatanına doğudan ulaşan yolu keşfetti. İspanyol kralı ise denizden batıya doğru giderek Hindistan'a ulaşması için F. Magellan'ı 1519'da yola çıkardı. Magellan, Amerika Kıtası'nın güneyindeki Magellan Boğazı'nı keşfetti. Boğazdan geçip doğuya yönelerek Asya'nın karabiber üreten adalarını keşfetti ama Cebu Adası'nda öldürüldü. İki gemisi, batıya gitmeye devam ederek İspanya'ya ulaşır dünyanın çevresinin denizden dolaşılabilirliğini keşfetti. Karabiber sayesinde; Amerika Kıtası, okyanuslardaki adalar, Hindistan'a doğudan ve batıdan gidiş yolları ile dünyanın çevresini denizden dolaşma yolları keşfedildi.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü